

**concerto
BUDAPEST**

Pedro AMARAL
és a Concerto Budapest

2024. MÁRCIUS 23. SZOMBAT 19.30
Zeneakadémia | Nagyterem

PEDRO AMARAL

Scherzo (ősbemutató)

EÖTVÖS PÉTER

Focus (magyarországi bemutató)

- szünet -

LUTOSŁAWSKI

Concerto

1. Intrada

2. Capriccio notturno e arioso

3. Passacaglia toccata e corale

Seleljo Erzsébet szaxofon

Concerto Budapest

Vezényel: **Pedro Amaral**

CONCERTO BUDAPEST SZIMFONIKUS ZENEKAR – zene szenvedéllyel

A Concerto Budapest szimfonikus zenekar Magyarország egyik vezető nagyzenekara. Egyéni hangzásával, nagy ívű műsorszerkesztésével különleges és meghatározó szereplője a magyar és nemzetközi zenei életnek. Széles repertoárja a jól ismert klasszikusoktól napjaink kortárs darabjaiig terjed. Progresszív karaktere elementáris erővel nyilvánul meg zenészei játékában, előadásukat a zene szenvedélyes szeretetével teszik feledhetetlenné a közönség számára is.

A zenekar egyike Magyarországnak legrégebbi együtteseinek, a több mint százéves múltat magáénak tudható Concerto Budapest elődje 1907-ben alakult meg. Zeneigazgatója és vezető karmestere a 2007-es centenáriumi óta Keller András világhírű hegedűművész-professzor, a Keller Quartet alapítója.

A Concerto Budapest Keller András személyében és vezetésével a magyar kamarazenélés legnevesebb tradícióit viszi tovább, melyeket Bartók Bélától és Weiner Leótól Végh Sándoron és Rados Ferencen át Kurtág Györgyig ívelő folytonosság és zenei szellemiség fémjelez.

A zenekar állandó vendégei olyan elismert magyar zenészek, mint Takács-Nagy Gábor, Eötvös Péter, Ránki Dezső, Várjon Dénes, Kelemen Barnabás, Baráti Kristóf, Fenyő László, Szűcs Máté, Berecz Mihály és Perényi Miklós, visszatérő nemzetközi vendégzsolistái közé tartozik Gidon Kremer, Heinz Holliger, Isabelle Faust, Khatia Buniatishvili, Lucas Debargue, Mihail Pletnyov és Jevgenyij Koroljov.

A Concerto Budapest tiszteletbeli elnöke Kurtág György, a kortárs zene élő legendája.

KEDVES KÖZÖNSÉGÜNK!

Az idei évad koncertismertetőit egy zenetudós írja. Nem kell megijedni: Mona Dániel zenetörténész valamennyi általa vezetett műsorban vagy a keze alól kikerülő írásban arra törekszik, hogy közvetlen, figyelemfelkeltő és gyakran szórakoztató stílusban hozza közelebb a klasszikus zenét a hallgatókhoz. Ifjúsági programok vezetője, hangversenyek és fesztiválok házigazdája, pódiumbeszélgetések moderátora, zenekritikus és tanár – egyszerűen ismeri a hazai koncertélet történéseit és szereplőit, valamint tudja, hogyan lehet közérthetően beszélni a zenéről. Koncertjeinkre is alkalmazható mottója: **HALLGASSANAK SOK JÓ ZENÉT!**

Pedro AMARAL

Scherzo (ösbemutató)

- 1. Amaral a Scherzót eredetileg mestere, Eötvös Péter hetvenötödik születésnapjára szánta, ám csak néhány évvel később, 2021-ben készült el vele teljesen.**
- 2. A mű ABA-formát követ, ahol az A szakasz két részből áll, a középső trió pedig egy egyszerű frázist variál.**
- 3. A szerző a humort állítja darabja középpontjába (a scherzo jelentése: tréfa), de a Fibonacci-számokon keresztül a zenében megjelenik a szigorú struktúra is.**

„Csodálatos születésnapot és nagyon boldog, termékeny 2021-et kívánok” – írta Pedro Amaral Eötvös Péternek, amikor elkészült a tiszteletére komponált Scherzóval. A jókívánság működött: Eötvös megírta többek közt a koncerten is megszólaló *Focus* című művét. A portugál karmester-zeneszerző mindig is nagyra értékelte, hogy kortársainak többségével ellentétben Eötvös nem fél humort csempészni a zenéjébe, ezért maga is igyekezett viccekkel díszített művet írni. Pedig a komponálás korántsem volt felhőtlen. Az idősebb mester hetvenötödik születésnapjára már készen állt a darab fele, ám egy családi tragédia megakasztotta az alkotói folyamatot, és két évet kellett várni, míg Amaral ismét tollat és kottapapírt ragadott. Műfajul a legtréfásabb zenei műfajt, a scherzót választotta, és ha nem volna önmagában is kuriózum, hogy a 21. században egy ennyire klasszikus műfajhoz nyúl, a mérhetetlenül szabálykövető forma meghozza a teljes klasszikus zenei retró életérzést. A Scherzo főrésze két egységből áll. Az első ötféle zenei anyagot bont ki, összesen tizenhárom szakaszban, Fibonacci-arányokban elrendezve. A második egység először augmentálja (lelassítja), a trió utáni visszatérésben azonban diminuálja (felgyorsítja) a szakaszokat. Ugyancsak a Fibonacci-számok határozzák meg a trió felépülését is. A címzett zenei anyanyelve, vagyis a magyar zenei hagyományok előtt is tisztelgő Scherzót hathangos motívum szeli át, amely Eötvös nevére utalva E hanggal indul.

EÖTVÖS Péter

Focus (magyarországi bemutató)

- 1. A Focus húszperces szaxofonverseny szaxofonra és zongorát, cselesztát, valamint sok ütőhangszert felvonulatató nagyzenekarra.**
- 2. A 2021-ben komponált mű ősbemutatóját 2022. január 15-én tartották Kölnben.**
- 3. A négy tételben a szaxofon lehető legtöbb hangszínét igyekezett bemutatni a szerző, ezért a szólistának tenor- és szopránszaxofonon is kell játszania a darabban.**

Mélységélesség – az okostelefonnal vagy fényképezőgéppel fotózó emberek egyik leggyakrabban használt kifejezése. Mert az éles tárgy mögött elhomályosult háttér filmes jelleget s ezen keresztül professionalizmust sugall. Ez a filmes jelleg ragadta meg 2021-ben az idén nyolcvanéves Eötvös Péter fantáziáját, aki szeretne volna zeneileg megvalósítani a mélységélességgel való játékot. Hogy legyen egy „background”, amelyet a zenekar személyesít meg, és egy „premier plán”, vagyis a szólista. Mi pedig mint egy jó filmes kamera, hol erre, hol arra fókuszálunk. Ezzel a gondolattal meg is lett a mű címe. A háttér tehát sosem szűnik meg – ahogy az előtérbe helyezett alany sem – csupán attól, hogy épp nem ő éles. Elhomályosodva, fokozatosan tisztulva, de mindig együtt adják ki az egészet. Az Eötvös által lassan mozgó „hangkamerának” nevezett fókusz középpontjában a szaxofon áll, amelyet a szerző gyerekkora óta igencsak kedvel – ez meglátszik életműve gazdag szaxofonos termésén is, azonban ez az első alkotás, amelyben a hangszer szólószerephez jut. Lehet vitatkozni azon, kinek melyik hangszer hangja közelíti meg leginkább az emberi éneket, de érdemes Eötvös véleményét is meghallgatni a kérdésben, aki a szaxofon mellett teszi le a voksát. Az általa sokat hallgatott jazz-improvizációk előadóival szemben ő pontosan lejegyez minden hangot, tudatosan kikeverve azt a hangszínt, amely méltó főhőssé teszi a szaxofont a szimfonikus zenekari „vászonon”.

Witold LUTOSŁAWSKI

Concerto

- 1. A több mint négy évig készült művet Witold Rowicki karmester rendelte meg, és ő is mutatta be 1954. november 26-án Varsóban.**
- 2. A háromtételes darabban Lutosławski a Varsóhoz közeli Mazóviából származó népdalok melódiáit használta fel és dolgozta át erőteljesen.**
- 3. A nyitó Intrada után egy Capriccio notturmo e Arioso utasítású scherzo következik, majd nagyszabású finálé zárja a művet Passacaglia, Toccata e Corale címmel.**

Concerto zenekarra, népi dallamok felhasználása, pikánsan diszsonáns textúrák, virtuóz hangszerelés, hídformában írt első tétel és koráltéma beillesztése? Nem, nem Bartók zenekari Concertójáról van szó. S noha az említett példák bizonyítják, hogy a példaképként tisztelt magyar szerző hatott Lutosławski Concertójára, a hasonlóságoknál még izgalmasabbak a különbségek. Míg Bartók valamennyi újítása ellenére hihetetlenül szigorúan kötötte magát a népi dallamok bizonyos aspektusaihoz, a lengyel alkotó csak alapanyagul, ihlető forrás gyanánt használta kultúrája dallamkincsét. A melódiák minden esetben radikális változtatásokon esnek át, hogy felvegyék Lutosławski egyedi zenei ízvilágát. A szerző igen gyakran nyúlt hazája népzenei hagyományaihoz, de ahogy fogalmazott, népi dallamokat használó művei közül ez „az egyetlen komoly darab”. Ez a kijelentés azért is fontos, mert Lutosławski ekkoriban főként feldolgozásokból, kísérőzenék komponálásából élt, így ki lehetett éhezve rá, hogy ő is kivegye a részét a lengyel kultúra második világháború utáni felvirágoztatásából. A basszusmorajlással induló lendületes nyitótétel utáni könnyed, éjszakai titokzatosságot árasztó scherzo Mendelssohn *Szentivánéji álmját* vagy Berlioz *Rómeó és Júliáját* juttathatja eszünkbe. Trió gyanánt trombitafanfár vezeti be az Ariosót. Ahogy Lutosławski műveiben nemegyszer előfordul, a finálé hosszabb, mint az előző két tétel együtt. Az első szakaszban (Passacaglia) egy basszustéma válik variációs alappá. Ugyanebből a témából lesz a Toccata első dallama is, a második pedig az Intradát idézi meg. Végül meghittségtől ünnepélyességig ívelő korál zárja a művet.

© Paulo Pimenta

PEDRO AMARAL zeneszerző, karmester

Az 1972-ben Lisszabonban született művész nemzedékének egyik legaktívabb európai zenésze. Tanulmányait szülővárosában, majd Párizsban végezte, ahol zeneszerzésből szerzett diplomát. Karmesterként Emilio Pomaricónál és Eötvös Péternél tanult. Ezzel párhuzamosan az École des Hautes Études en Sciences Sociales-on folytatott egyetemi tanulmányokat. Doktori disszertációját Karlheinz Stockhausen *Momente* című művéről írta, majd a zeneszerző asszisztense lett. 1998 és 2004 között rendszeresen dolgozott az IRCAM-nál, majd a németországi Herrenhaus Edenkoben, a római Villa Medici [Académie de France] és a firenzei Palazzo Lenzi rezidens zeneszerzője volt.

Az Évorai Egyetem professzora, számos mű szerzője, karmesterként repertoárja a bécsi klasszikustól a kortárs zenéig terjed. A kritikusok által elismert felvételei a nagy szimfonikus repertoárt tartalmazzák Brucknertől és Brahmtól Bartók Béliáig. Zeneigazgatója volt a lisszaboni Nemzeti Konzervatórium Zenekarának (2007/2008), a *Sond'Ar-te Electric Ensemble*-nak (2007/2010) és a Lisszaboni Metropolitan Zenekarnak (2013/2020).

SELELJO ERZSÉBET szaxofonművész

A londoni Royal College of Music növendékeként Kyle Horchnál, illetve a bécsi konzervatóriumban Lars Mlekuschnál tanult, doktori tanulmányait pedig a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetemen végezte. Számos hazai és külföldi verseny győztese. Tanulmányai során részt vett többek közt Claude Delangle, Arno Bornkamp és Nobuya Sugawa mesterkurzusain, valamint a London Sinfonietta, az English Chamber Orchestra és a Royal Philharmonic Orchestra workshopjain is.

Szólístaként Glazunov és Dubois szaxofonversenyeit adta elő a Liszt Ferenc Kamarazenekarral. G. Virágh András szaxofonversenyét a Zeneakadémia Szimfonikus Zenekarával mutatta be, valamint Hidas Frigyes *Sax Fantasy* című művét a Győri Szimfonikus Zenekarral. Gyakran vesz részt kortárs projektekben. Szerepelt nemzetközi kamarazenei fesztiválokon is, például a Vibrate! Fesztiválon Brassóban, az Opus Amadeus Fesztiválon Isztambulban vagy a szentpétersvári Akadémiai Kamarazenei Fesztiválon. Gyakran játszik zongorista nővérével, Irénnel, és a Duo SeRa nevű szaxofon–hárfa duó tagja. A Bartók Béla Zeneművészeti Szakközépiskolában és a budapesti Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetemen tanít. A Henri Selmer hangszergyártó cég művésze.

23 MARCH 2024 19.30 | LISZT ACADEMY, GRAND HALL

Pedro **AMARAL** and the Concerto Budapest

AMARAL: Scherzo (World premiere)

PÉTER EÖTVÖS: Focus (Hungarian premiere)

LUTOSŁAWSKI: Concerto

Erzsébet Selejto saxophon,

Concerto Budapest Symphony Orchestra

Conductor: **Pedro Amaral**

The focus of the concert is Focus itself, that is, the Hungarian premiere of Péter Eötvös's concerto for Saxophone, which he completed in 2021. The title refers to film-making: the "sound camera" changes focus between the soloist in close-ups and the orchestra in the background like the camera does in films. The piece will be conducted by the 80-year-old composer himself, who admits that the saxophone first attracted him in his childhood, because it reminded him of his own singing voice. The soloist will be the virtuoso of the orchestra, Erzsébet Selejto. There will be another significant Concerto on the programme: that composed by the Polish Witold Lutosławski from 1950 to 1954. It is a three-movement experimental orchestral concerto abundant with folkloristic elements. Before all these pieces, a Scherzo by Pedro Amaral will be performed: the name of the Portuguese conductor, composer and musicologist might ring a bell for those interested in contemporary music: he created an outstanding volume of interviews with his own master, Péter Eötvös.

ÁPRILIS 21. 19.30

ZENEAKADÉMIA

Elisabeth **LEONSKAJA**

és a Concerto
Budapest

WAGNER

Tannhäuser - nyitány

BEETHOVEN

3. (c-moll) zongoraverseny

SOSZTAKOVICS

10. szimfónia

Elisabeth Leonskaja zongora

Vezényel: **Keller András**

**concerto
BUDAPEST**

**Concerto
BUDAPEST**

 concertobudapest.hu

 [concertobudapest](https://www.facebook.com/concertobudapest)

 [concerto_budapest](https://www.instagram.com/concerto_budapest)

KULTURÁLIS ÉS INNOVÁCIÓS
MINISZTERIUM